

ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Вітко Діана

*асистент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

У період глобалізації та посилення міжнародної військової співпраці, підготовка перекладачів до здійснення їх професійної діяльності у військовій сфері набуває особливої актуальності, оскільки перекладач відіграє значущу роль у процесі міжнародної комунікації, миротворчих операціях, переговорах, а також у координації дій союзників. Зважаючи на це, сучасна підготовка перекладачів повинна базуватись на поєднанні формування іншомовної компетентності з фаховою, міжкультурною, психологічною та технологічною компетентностями.

Метою нашої розвідки є визначення особливостей підготовки перекладачів до майбутньої фахової діяльності у військовій сфері.

Тематика нашого дослідження вимагає визначення поняття «перекладацька компетентність», що тлумачиться як фахова здатність перекладача виконувати усний чи письмовий переклад з точним відтворенням змісту, стилю та культурної специфіки засобами мови перекладу [2]. Перекладацька компетентність є комплексним поняттям, що інтегрує знання мов, фонові знання, особистісні якості фахівців та перекладацькі навички. У цьому контексті слід зауважити, що професійна компетентність майбутніх перекладачів повинна складатись з таких компонентів, як мовна, комунікативна, перекладацька та технічна компетентності. Окрім цього, важливими складовими професійної компетентності майбутніх перекладачів є країнознавча, соціально-психологічна, дослідницька та дискурсивна компетентності [1].

Професійна діяльність перекладачів у військовій галузі значно відрізняється від загального перекладу зважаючи на специфіку військової комунікації, що полягає у застосуванні спеціалізованої фахової термінології, аббревіатур, специфічній документації, застосуванням професіоналізмів та жаргонізмів, а також роботі у стресових умовах. У цьому контексті точність та однозначність є особливо важливими у процесі перекладу, оскільки

помилки можуть привести до незворотних наслідків. Розгляньмо особливості підготовки майбутніх перекладачів до здійснення фахової діяльності у контексті розвитку ключових професійних компетентностей.

Мовно-комунікативна компетентність перекладачів є основною та передбачає уміння, знання та навички, необхідні для здійснення професійної діяльності [1]. У цьому контексті вагому роль, окрім інших, відіграє лексична складова, адже фахівці у галузі військового перекладу працюють не лише з термінологією, а й певними військово-політичними реаліями, що викликає труднощі у процесі перекладу та їх розуміння. Військові реалії становлять особливі труднощі у процесі професійної діяльності у зв'язку з відсутністю повних еквівалентів мовою перекладу, а також через те, що зазначений пласт лексики пов'язаний з військовою специфікою певної країни. У разі роботи з реаліями необхідно формувати у студентів навички застосування описового перекладу, калькування чи підбору аналогів, що відбувається за допомогою практико-орієнтованих підходів навчання (practice-oriented teaching methods) [3]. До таких підходів належать метод проєктів, кейс метод, метод контрастивного аналізу військових текстів, ситуативне моделювання, а також завдання на усний переклад з обмеженням часу. Зазначена діяльність у процесі підготовки військових перекладачів сприяє розвитку гнучкості мислення, фахової реакції та здатності адаптовувати перекладацькі стратегії до специфіки певного військового дискурсу.

Слід також звернути увагу на переклад аббревіатур та акронімів, що є поширеними у військовому дискурсі. Труднощі відтворення зазначеного пласту лексики полягають у необхідності швидкого декодування та вибору відповідника мовою перекладу. Також, вони є міждисциплінарними та навіть у межах військового дискурсу можуть мати декілька значень, наприклад: АА (anti-aircraft / assembly area). Відтак, полісемія становить значні труднощі у процесі підготовки фахівців у галузі військового перекладу, оскільки вимагає знань, навичок контекстуального аналізу та критичного мислення. У цьому разі у процесі підготовки перекладачів доцільно застосовувати завдання на розпізнавання та переклад зазначеної лексики в умовах обмеженого часу та у різних контекстах [4].

Важливо також формувати навички перекладу військового сленгу, професіоналізмів та неологізмів, які широко застосовуються та характеризуються емоційним забарвленням, містять приховані конотації, що ускладнює процес перекладу. У цьому разі під час підготовки перекладачів необхідно розвивати навички розпізнавання прагматичного аспекту висловлювання та комунікативного наміру мовця, що реалізується за допомогою рольових ігор, моделювання ситуацій, аналізу реальних ситуацій тощо. Майбутні фахівці у галузі військового перекладу повинні також володіти навичками пошуку та систематизації нової військової термінології й працювати зі спеціалізованими словниками [3].

Таким чином, успішна підготовка перекладачів до здійснення фахової діяльності у контексті формування мовно-комунікативної компетентності повинна базуватись на практико-орієнтованих підходах до навчання, спрямованих на розвиток професійної гнучкості, критичного мислення та швидкої перекладацької реакції з урахуванням труднощів перекладу військової лексики.

Психологічна компетентність є важливим компонентом підготовки фахівців у галузі військового перекладу, оскільки їх професійна діяльність відбувається в умовах психологічного навантаження. Дослідження науковців показують, що ефективне формування психологічної компетентності перекладачів відбувається за умови реалізації змістово-функціональних моделей, які спрямовані на розвиток стресостійкості та емоційної стабільності студентів. У цьому контексті важливу роль відіграє інтегрований підхід, що передбачає поєднання мовної підготовки студентів з іншими військовими дисциплінами [1].

Технологічна компетентність майбутніх перекладачів у військовій сфері передбачає ефективне використання сучасних цифрових інструментів у процесі здійснення професійної діяльності. Перекладачі працюють з САТ-інструментами, спеціалізованими інформаційними платформами та електронними базами даних, тому підготовка повинна включати розвиток цифрової обізнаності та формування навичок роботи з технологічними інструментами, що забезпечують точний та швидкий переклад.

Таким чином, підготовка фахівців до здійснення фахової діяльності у військовій сфері є комплексним процесом, який вимагає інтегрованого формування мовної, професійної, психологічної компетентностей та повинна базуватись на практико-орієнтованих підходах з моделюванням реальних умов військової комунікації та на формуванні критичного мислення й професійної гнучкості, які є ключовими у фаховій діяльності військових перекладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лавриненко Н. Ю., Партико Н. В., Ребрина А. А., Савка І. М. Формування професійних компетентностей у майбутніх військових перекладачів для дій в умовах значного психофізичного навантаження. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. № 73, т. 2. С. 69–76.
2. Кузенко Г. М. Перекладацька компетентність у професійній діяльності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2016. № 25, т. 2. С. 169–172.
3. Ruiz Rosendo L. Interpreting for the military: Creating communities of practice. *The Journal of Specialised Translation*. 2022. No. 37. P. 16–34.
4. Sánchez Ramos M. del M. Public service interpreting and translation training: machine translation and post-editing. *The Interpreter and Translator Trainer*. 2022. Vol. 16, no. 3. P. 294–308.